

Alpaslan ALIĞAĞOĞLU

Balıkesir Üniversitesi, Coğrafya Bölümü

alpaslan38ster@gmail.com

ORCID Numarası|ORCID Numbers: 0000-0002-6198-3878

Sema ÇETİNKAYA

Süleyman Demirel Üniversitesi, Coğrafya Bölümü

semacetinkaya57@gmail.com

ORCID Numarası|ORCID Numbers: 0000-0001-8914-4403

15 Temmuz Darbe Girişimi Deneyiminden Sonra Türkiye’de Şehirsel Toponimi

Urban Toponymy in Turkey after the July 15 Coups Attempt Experience

Öz

Darbeler toplum hayatında çok yönlü izler bırakan olaylardır. Türkiye darbe deneyiminin sıkça yaşandığı ülkelerden biridir. 15 Temmuz darbesi milli irade sayesinde kalkışma düzeyinde kalmış, başarılı olamamıştır. Acı ve kötü deneyimler bütünü olan kalkışmada, çok sayıda insan hayatını kaybetmiş veya yaralanmıştır. Bu olumsuz deneyim şehirsel mekanda adlar vasıtasıyla metinsel olarak yeniden üretilmiş, yer adlarında gençleşme yaşanmıştır. Çalışmada gazete arşivleri ve ilgili alan yazın analiz edilmiştir. Konu, geleneksel yaklaşımla değil, eleştirel yaklaşımla ele alınmakta, eklenen adların arka planındaki politik nedene vurgu yapılmaktadır. Girişim olayının neden olduğu şehit sayısının çokluğu, şehitler caddesinin farklı bir içerik kazanmasına neden olmuştur. Milli İrade, 15 Temmuz kelime öbekleri ve özellikle Ömer Halisdemir adı darbe girişimini hatırlamayı sürekli hale getirmek için değişik şekillerde şehirsel mekânda cadde, mahalle ve meydan adlarında yeniden üretilmiştir.

Anahtar kelimeler: Şehirsel toponimi, 15 Temmuz, Milli İrade, Şehitler.

Abstract

Coups are events that leave multiple traces in the life of society. Turkey is one of the countries where coup experience is frequent. Thanks to the national will, the July 15 coup remained at the level of attempt and failed. Many people lost their lives or were injured in the attempt, which is a collection of painful and bad experiences. This negative experience was reproduced textually through the names in the urban space, and the place names rejuvenated. In the study, newspaper archives and related field writing were analyzed. The issue is addressed not by traditional approach, but by critical approach, and emphasis is placed on the political cause behind the added names. The multiplicity of martyrs caused by the initiative caused the Martyrs Street to gain a different content. National Will, July 15 phrases and especially the name Omer Halisdemir have been reproduced in different ways in the names of streets, neighborhoods and squares in the urban space in order to make the memory of the coup attempt permanent.

Keywords: Urban toponymy, July 15, National Will, Martyrs.

Giriş

Darbeler sosyal, ekonomik, askeri, kültürel ve siyasi yönü olan olaylardır. Bu türden olaylar, sıklıkla az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde görülmekte; demokrasinin askıya alınmasına, çok sayıda insanın tutuklanmasına ve hayatını kaybetmesine, ekonomik anlamda krizin yaşanmasına neden olabilmektedir. Bu yönüyle darbeler toplumdaki acı ve kötü deneyimler bütününden başka bir şey değildir. Ülkemizde de darbeler gerçekleşmiş, demokrasiye müdahale edilmiş, insanlar şehit olmuş acı olaylar yaşanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nde darbelerin geçmişini 1960’lı yıllara kadar götürmek mümkündür. Bu tarihten sonra darbelerin her on yılda bir tekrarlandığı görülmüştür. Son darbe, gecikmeli olmakla birlikte, 15 Temmuz 2016 tarihinde dini içerikli olarak gerçekleşmiş, ancak bu kalkışma düzeyinde kalmış, Türk halkının direnişi nedeniyle başarılı olamamıştır.

Darbeler toplum hayatında çeşitli izler bırakan bir etkiye sahiptir. Bu etkiler konusunda birçok çalışma yapılmıştır. Bunlar darbelerin psikolojik olumsuz etkileri¹, post-travmatik stress bozukluğuna olan etkileri², sosyal anlamda olan etkileri³ ve ekonomik etkileri⁴ üzerine olmuştur. Darbelerin dini arka planı da çalışılmıştır⁵. Bunların yanı sıra üniversite öğrencilerinin askeri darbe algıları⁶ ve 15 Temmuz darbesinin toplumsal algısı üzerine çalışılmıştır⁷. Darbe konusu medya-darbe ilişkisi üzerinden ele alınmıştır⁸.

Darbelerin bir etkisi de mekâna adlar yolu ile yansımadır. Ancak bu konuda herhangi bir çalışma yapılmış değildir. Çalışmada darbe kalkışması şehirsel toponimik açıdan ele alınmaktadır. Çok nüfuslu, çok işlevli ve çevresine hizmet eden merkezi yerleşmeler olan şehirler, anlam yüklü, toplumsal hafızası olan mekânlardır. Bu yüklerin yaşanmışlıklarla ilgili farklı nedenleri vardır. Bunlardan biri de darbelerdir. Darbelerin çok yönlü etkileri vardır, bunlardan biri de adlandırmadır. “*İnsan (veya nesne) bir adı olmadıkça var olamaz. Var olmak için adlandırılmak gerekir*”⁹. Adlandırma eylemi anlamların taşıyıcısıdır ve adlandırma şehirsel toponiminin de konusudur. Şehirler çeşitli düzeylerde adlardan oluşur. Şehirsel toponimi şehirsel mekânda her düzeyde yer adlarını, cadde, sokak, meydan, park, okul, köprü adları, ele almaktadır. “Kentsel isimler, şehrin kolonileşme ve bağımsızlık süreçlerinde, ardından uluslaşma ve globalleşme dönemlerinde, hatta iç savaşlarda, rejim değişikliklerinde kısacası hemen her siyasal olayda ya iktidarın gücünü artırmak ya da sağlamlaştırmak için aktif bir araç olarak kullanılmaktadır”¹⁰. Şehirsel toponimi üzerine literatürde çok sayıda yabancı yayın mevcuttur. Bu konuda yapılan Türkçe çalışmaların sayısında son zamanlarda artış gözlenmiştir. Ancak literatürde askeri darbelerin adlandırmaya olan etkisiyle ilgili çalışma yoktur. Bu yönüyle eldeki eser özgün niteliklidir. Makale Aliağaoğlu ve Uzun’un Türkiye’de şehirsel toponim sınıflandırmasına katkı sağlayacaktır¹¹. Böylece şehitler caddesi alt sınıfı farklı bir içerik daha kazanacaktır. Çalışma, Türkiye’de yapılmış şehirsel toponimik literatürün bütününe içermesi bakımından önemlidir. Yine kısmen de olsa gelecekte yapılacak çalışmalara metodolojik arka plan sağlayacaktır. Bu tip adlandırmaların yaygınlaşması toplumsal belleğin oluşumuna yardımcı olacaktır. Særheim’in belirttiği gibi: “*Yer isimleri geçmişin bağlantıları ve geleceğin imzasıdır*”¹².

Makale, çeşitli başlıklarıyla beraber, beş bölümden meydana gelmektedir. İlgili yayınlar bölümünde yapılan yabancı ve yerli yayınlar üzerinde durulmaktadır. Kavramsal çerçeve bölümünde çalışmanın dayandığı bilimsel yaklaşım açıklanmaktadır. Yöntem bölümünde çalışmanın metodolojisinden bahsedilmektedir. 15 Temmuz vakası ve değişen yer adları başlıklı bölümde, darbe girişiminin doğası verilmekte, değişen yer adları analiz edilmektedir. Çalışmanın son bölümünde genellemeler yapılmaktadır.

¹ Olgun, 2009.

² Tatlıoğlu, 2016.

³ Çakı, 2018.

⁴ Küçükaslan, 2007.

⁵ Çınar, 2017;

⁶ Yıldırım vd., 2014.

⁷ Miş vd., 2016.

⁸ Devran ve Özcan, 2016; Herdem, 2019.

⁹ Tesone, 2013: 73.

¹⁰ Çetin ve Şentürk, 2019: 134.

¹¹ Aliağaoğlu ve Uzun, 2011.

¹² Aktaran Mert ve Ertürk, 2020: 1552.

İlgili yayınlar

Şehirsel toponimi farklı konularda çalışılmıştır. “*Hakim ideoloji ve iktidar gücünün kentsel mekânda meşrulaşması*” şehirsel toponimi vasıtasıyla gerçekleşebilmektedir. Bu bağlamda komünist partinin iktidara gelmesiyle, Bükreş cadde ve sokak isimlerinde değişim ele alınmıştır¹³. Bükreş’te komünist dönem sonraki değişim de incelenmiştir¹⁴. Bir zamanlar Doğu ve Batı Almanya olarak anılan sonrasında bu iki birliğin birleşmesi ile ortaya çıkan değişimin Doğu Berlin’deki yansımaları ele alınmıştır¹⁵. Aynı değişim Sovyetler Birliğinin yıkılmasıyla Moskova’da da görülmüştür¹⁶. Budapeşte’de komünist dönem sonrası toponimik değişim irdelenmiştir¹⁷. Yerli alan yazında benzer çalışmalar Ankara¹⁸, Batman¹⁹ ve Niğde²⁰, Şanlıurfa²¹ şehirleri ile Kazakistan²² için yapılmıştır. Bu yerleşmelerde de siyasi ideolojik değişimin yönü şehirsel toponimiye etkilemiştir. Ulus inşasının ve yer adlandırmanın aslında altında yatan yerel politik mücadeleye vurgu yapılmaktadır. Sömürgecilik²³, Filistin’de ulusal kimliğin oluşumunda şehirsel toponiminin rolü²⁴, adlandırma ile yerlerin anlam kazanması²⁵, küreselleşme ile yeni mekân parçalarının ortaya çıkışı²⁶ belirli yerleşmelerde ve ülke genelinde cadde, sokak, mahalle ve üniversite, okul adlarının anlam, köken ve sınıflandırılma denemelerinin yapıldığı yerlerden bazıları; İngiltere²⁷, Jakarta²⁸, Singapur²⁹, Türkiye³⁰, Üsküdar³¹, Güneydoğu Anadolu Bölgesi³², Aydın³³, Balıkesir³⁴, Erzurum³⁵, Ayvalık ve Cunda³⁶, İzmir³⁷, Bandırma³⁸, Bomonti³⁹, İstanbul⁴⁰, Safranbolu⁴¹ olup üniversitelerin adları⁴² çalışılan bir başka konudur. Yine meydan isimlerindeki değişimlerin kent belleğine etkisi Ankara örneğinde çalışılmışken⁴³, şehirleri sanayisizleştirme veya kültür ve teknoloji odaklı şehirler yaratma süresince şehirsel isimlerin önemli birer ekonomik araç olarak kullanılma durumu Fikirtepe (İstanbul) örneğinde ele alınmaktadır⁴⁴. Son olarak, Beşiktaş’ta sokak adlarını peyzaj terimleri (peyzajın doğal ve kültürel bileşenleri) bakımından irdelenmektedir⁴⁵.

Kavramsal Çerçeve

Adlandırma insanoğlu ile birlikte var olmuştur. “*Ad; bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam*” şeklinde tanımlandığı gibi, “*canlı, cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, çeşitli durumları bildiren kelime, isim*” şeklinde de tanımlanır⁴⁶. Ad koymak, adlandırma eylemidir. Adlar dilbiliminin alt dalı olan onomastik (özel adlar bilimi) tarafından incelenmektedir. Onomastik hem kişi adlarını (antroponomi) hem de yer adlarını (toponimi) inceler.

¹³ Light vd., 2002.

¹⁴ Light, 2004.

¹⁵ Azaryahu, 1986.

¹⁶ Gill, 2005.

¹⁷ Palonen, 2008.

¹⁸ Erdentüğ ve Burçak, 1998; Özkan ve Yoloğlu, 2005.

¹⁹ Günal, 2012.

²⁰ Kara, 2012.

²¹ Günal vd., 2011.

²² Aktay, 2017.

²³ Yeoh, 1992.

²⁴ Azaryahu ve Kook, 2002.

²⁵ Mert ve Ertürk, 2020.

²⁶ Türkoğlu ve Günay, 2018.

²⁷ De Bres, 1990.

²⁸ Nas, 1993.

²⁹ Savage ve Yeoh, 2004.

³⁰ Şahin, 2010; Aliağaoğlu ve Uzun, 2011; Ayataç ve Araz, 2016a.

³¹ Ceylan, 2012.

³² Polat, 2013.

³³ Baysan ve Kara, 2014.

³⁴ Aliağaoğlu, 2013; Aliağaoğlu ve Yiğit, 2014.

³⁵ Kayserili, 2015; Aliağaoğlu ve Uğur, 2018.

³⁶ Ayataç ve Araz, 2016.

³⁷ Asimgil, 2018; 2019.

³⁸ Çildam, 2018.

³⁹ Türkoğlu ve Günay, 2018.

⁴⁰ Kahraman, 2019.

⁴¹ Deniz ve Ersöz, 2020.

⁴² Şahin, 2020.

⁴³ Turan ve Ercoşkun, 2017.

⁴⁴ Çetin ve Şentürk, 2019.

⁴⁵ Eksi ve Türk, 2020.

⁴⁶ Türk Dil Kurumu (TDK), 2011: 23.

Toponimi Yunanca bir kelime olup, topos (yer), onomia (ad) kelimelerinden oluşmaktadır. Toponimi (toponymie) yer adlarını, anlam, köken, kullanım biçimi, sınıflandırma ve politik nedenler açısından ele alır, açıklar. Kavram yer adları bilimi olarak 1876 yılından beri kullanılmaktadır. Yer adları kırsal kökenli olabileceği gibi şehirsel kökenli de olabilir. Kırsal kökenli yer adları veya küçük bir ormanlık alan mikrotoponiminin konusudur. Şehirsel kökenli olanlar hodonimi (odonimi), “*urbonim veya kentlikadı*”⁴⁷ tarafından incelenir. Adlar ile kimlik ve kişilik kazanan yerleşmeler olan şehirler, farklı işlevsel parçalardan oluşurlar; zamanla bu parçaların anlamı sosyal, kültürel, ekonomik ve mekânsal olarak değişebilmektedir. Massey, kentsel isimlendirmeyi “*mekânsalı, metinsele dönüştürerek mekânı evcilleştirme*”⁴⁸ olarak tanımlamaktadır. Bu yönüyle bakıldığında şehirsel toponimi, şehirlerin mekânsal olan bütün şekilsel bileşenlerine, cadde, sokak, bulvar, yol, mahalle, meydan, park, köprü, plaza, rezidans, stadyum ticari iş yeri ve okul gibi, ad verme eylemi olarak tanımlanabilir.

Toponimi var olan beşeri ve fiziki özellikler yanında yaşanmışlıkları anlatır, kültürün bir parçasıdır. İnsanoğlu kendi kültürel özelliklerini adlar vererek yaşatır. Yer adları toplumsal hafızanın mekânsal kodlarıdır. Onlar bu kodların aktarımını sağlayan en önemli araçlardır⁴⁹. Onlar hatırlama, unutmama, unutturma, sahiplenme (aidiyet) işlevine sahiptirler. Yer adlandırmanın farklı nedenleri vardır. Yerleşmeler ve o yerleşmelerde yaşayanların taşıdığı tarihi ve coğrafi köken, buldukları yerleşmelerin gelişiminde rol oynamış kişiler ve etkili olmuş olaylar, o yerleşmelerin sahip olduğu doğal coğrafi özellikler, zamanla değişen güvenlik şartları, devam eden soy bağları, orada geçmişten günümüze devam eden ekonomik faaliyetler, o yerleşmelerin nüfus artışının doğal bir sonucu olarak yerleşmenin mekânsal büyümesi, şehirsel adlandırmada etkili olan etmenlerdir⁵⁰. Yer adları çeşitli bilimler (arkeoloji, dil, folklor, tarih, sosyoloji) tarafından incelenmektedir. Bu bilimlerden biri de coğrafyadır. İnsan eylemiyle değişen yeryüzünü inceleyen coğrafyanın yer adlarına önem vermesi şartıdır. Yer adları kültürel coğrafyanın inceleme konusudur.

Kültür bir toplumsal grubun, toplumların veya halkın ortak yaşam tarzıdır. Kültürel coğrafya ise, fiziki çevreden çok insan kültürleri ön plana çıkar. Kültür veya kültürel coğrafya kültürel çeşitliliklerin mekânsal dağılışıyla ilgilidir. Burada, dil, din, ekonomi, yönetim ve diğer kültürel olguların gösterdiği mekânsal farklılık ve benzerlikler incelenir ve açıklanır. Kültürel coğrafyada başlangıçta kültürel peyzaj incelenmiştir. “*Kültürel peyzaj, nesilden nesile aktarılan kültürel yapının toplamıdır*”⁵¹. Başlangıçta kültürün peyzaj üzerindeki maddi kalıntıları incelenirken, yeni kültürel coğrafyada peyzajın tarafsız olmadığı, dolayısıyla sosyal ve siyasal süreçlerin peyzaja olan etkisi ele alınmakta olup güç dengeleri ve dünyayı görme biçiminin ön plana çıktığı görülmektedir. Şehirsel yer adları, kültürel peyzajın parçasıdır, belirtilen diğer nedenlerin yanı sıra siyasal erkin mekâna olan etkisini de yansıtır⁵².

Yöntem

Bu çalışmanın amacı darbe girişiminin toponimik mekânsal yönüyle ilgilidir. Darbe süreci yazarlar tarafından gözlenmiş, gazete arşivleri, manşetleri incelenmiştir. Bu bakımdan kısmen içerik analizi yapılmaktadır. “İçerik analizi yazılı olan arşivlerden, belgelerden, gazetelerden ve görsel olan sinema, dizi gibi çeşitli doküman ve kitle iletişim araçlarından elde edilen verilerin bir anlam kazandırılması amacıyla sistematik olarak analiz edilmesidir”⁵³. İlave olarak darbeler ile ilgili yüzeysel, şehirsel toponimiyle ilgili derin alanyazın taraması yapılmıştır. Yabancı, yerli kitap ve makaleler gibi ikincil kaynaklar kullanılmıştır. Mevcut bütün yeradları çalışmaları değil, şehirsel toponimi ile ilgili yayınlara ulaşılmış, elde edilen bilgiler, çalışmanın konusu açısından değerlendirilmiştir. Darbe ile ortaya çıkan yer adlarının tümü değil, örnekleme ile irdeleme yapılmıştır.

Caddelerin adlandırılması konusunda iki farklı yaklaşım mevcuttur. Bunlardan ilki Fransız yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, caddelerin ve sokakların isimlendirilmesinde öncelikle neyi ve niçin hatırlattıkları veya isimlendirilirken köken, oluşum, anlam ve sınıflandırılması temelleri üzerine

⁴⁷ Şahin, 2013: 48.

⁴⁸ Aktaran Çetin ve Şentürk, 2019: 134.

⁴⁹ Türkoğlu ve Günay 2018; Mert ve Ertürk, 2020.

⁵⁰ Aliağaoğlu ve Uzun, 2011.

⁵¹ Tanrikulu, 2018: 109.

⁵² Tümertekin ve Özgüç, 2006; Tanrikulu, 2018.

⁵³ Dündar, 2020: 5.

oturtulmuştur⁵⁴. İkinci yaklaşım eleştirel toponimik yaklaşımdır ve bu yaklaşım genellikle Azaryahu tarafından temsil edilmektedir ve 1980’li ve 1990’lı yıllarda önem kazanmıştır. Maoz Azaryahu, cadde ve sokak adlandırılmalarının insan üzerinde olayları veya kişileri hatırlatıcı etkisini kabul etmekle birlikte, adlandırmanın arkasında duran politik mücadele ve toplum için ortak kimlik oluşturmada sosyal süreçlerin önemine vurgu yapmaktadır⁵⁵. Son zamanlarda ekonomik gerileme ve sanayisizleşme eğilimine bağlı olarak şehirler giderek girişimci gündemi benimsemiş ve şehirselleşmiş ve önemli bir ekonomik araç haline gelmiş ve eleştirel-kritik yaklaşım farklı bir içerik daha kazanmıştır⁵⁶. Çalışma, adlandırmanın arka planındaki politik nedenler üzerine kuruludur. Bir başka ifadeyle hatırlanması gereken olaya atıf yapılarak açıklama yapılmaktadır.

Kritik yer-isim çalışmalarının gelecekte alabileceği üç farklı yön vardır⁵⁷. Toponimik uygulamaları incelemek için üç farklı yaklaşım vurgulanmaktadır. Bunlardan ilki, yer adlandırmayı göstergebilim açısından ele alınmasıdır. Bu başlık altında şehirselleşen yer adları hatırlanması gereken olaylara atıf verilerek ele alınmaktadır. Böylece ulus kimliğinin inşasına yardımcı olmak amaçlanmıştır. Daha sonra, hesaplanabilir alanların üretiminde ayrılmaz bir strateji olarak mekânsal yazıt rejimlerinin yapısını teorileştirmek için hükümet çalışmalarından yararlanılmaktadır. Yani adlandırma ile rasyonel ve düzenli şehirselleşen alanlar elde ederek modernist arzu yerine getirilir⁵⁸. Son olarak, yer adlandırma sistemlerini “*kültürel arenalar*” tabiriyle kavramsallaştırmada sosyal adalet konularına odaklanılmıştır. Bu başlık ile kentsel isimlerin aslında kent içinde sosyal adaletin sağlanması ve tek tipleşmeye karşı sembolik direniş için önemli olduğundan bahsedilmektedir⁵⁹. Don Mitchell’in ifadesiyle “*peyzajın içinde ve dışında okunacak anlamları tanımlama gücüne*” odaklanmaktadır⁶⁰.

15 Temmuz vakası ve değişen yer adları

“Darbeler, mevcut siyasi iktidarın, genellikle ülkedeki askeri güçler tarafından, anayasal olmayan bir şekilde aniden ve zorla ele geçirilmesidir”⁶¹. Darbelerin geçmişi eski olmakla birlikte, 17. yüzyıla kadar uzanmaktadır, özellikle 20. yüzyılda sayıları artmıştır. Genellikle Afrika, Latin Amerika, Ortadoğu ve bazı Asya ülkeleri gibi gelişmekte olan ülkelerde ve dünyanın başka yerlerinde sıklıkla görülen bir olaydır (Tablo 1). Sebebi ne olursa olsun demokrasi açısından istenmeyen darbelerin farklı nedenleri vardır. Bu konuda yedi farklı neden sıralanmaktadır⁶². Bunları; sivil hükümetin toplum tarafından kabul edilme seviyesindeki zayıflama, ekonomik anlamda gelişmiş ülkelere geri kalma ve ekonomik durgunluk, askeri yapıların demokratik ilkelerle bağdaşmayan role bürünmeye başlaması, yabancı güç odaklarının bu süreçteki etki ve yönlendirmeleri, pretoryanizm, uzlaşma teorisi ve alt kademelerden gelen darbelerde sınıf farkı etkisi şeklinde sıralamak mümkündür. Darbeler özellikle 1960-1990 yılları arasındaki dönemde gerçekleşmiştir. Bu durum farklı iki nedenden kaynaklanmıştır. Birincisi bu dönemde Afrika ve Asya’da yer alan çok sayıda sömürge ülkesinin bağımsızlığa kavuşmasının henüz yeni olmasına bağlı olarak siyasal sistemin oturmamış olmasıdır. İkincisi de bu dönemin “Soğuk Savaş” diye tabir edilen ve siyasi gerilimin yoğun olduğu bir döneme tekabül etmesidir. “Bu nedenlerden dolayı özellikle Soğuk Savaş dönemi blok lideri ülkeler, etkisi altında bulunan alanlarda yer alan diğer ülkeleri, oynadıkları siyasi satrancın taşları olarak görmüş ve bu ülkelerde rakibine karşı üstün gelebileceği hamleleri gerçekleştirebilmek için darbe dâhil hiçbir taktiği ve stratejiyi denemekten geri kalmamışlardır”⁶³.

Tablo 1: 1950-2010 Arasında Dünyada Meydana Gelen Darbeler⁶⁴

Bölgeler	Darbe Girişimleri	Gerçekleşen darbeler
Afrika	104	101

⁵⁴ Kooloos, 2010.

⁵⁵ Aktaran, Aliağaoğlu ve Yiğit, 2014: 316.

⁵⁶ Light ve Young, 2014.

⁵⁷ Rose-Redwood vd., 2010.

⁵⁸ Light ve Young, 2014.

⁵⁹ Çetin ve Şentürk, 2019: 134.

⁶⁰ Aktaran Rose-Redwood vd., 2010.

⁶¹ Aktaş, 2019: 156.

⁶² Aktaş, 2019.

⁶³ Aktaş, 2019: 159.

⁶⁴ Doğruluk Payı, 2016.

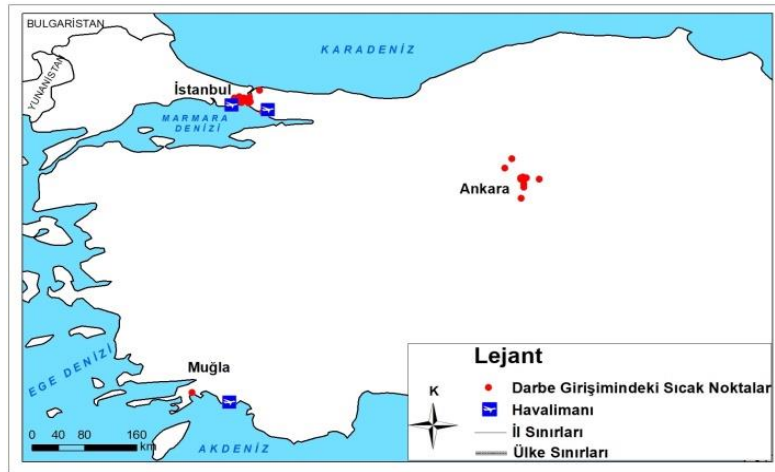
15 Temmuz Darbe Girişimi Deneyiminden Sonra Türkiye’de Şehirsal Toponimi

Latin Amerika	76	70
Orta Asya ve Asya	29	36
Orta Doğu ve Arap Yarımadası	22	21
Avrupa	8	8
Toplam	239	236

Türkiye’de darbelerin geçmişi Osmanlı dönemine kadar uzamaktadır. Ancak Cumhuriyet döneminde ilk darbe, 1960 yılında gerçekleşmiştir. Diğer darbeler (veya muhtıralar), 1971, 80 ve 97 yılında yapılmıştır. Kuşkusuz başarılı olmayan darbe girişimleri de vardır. Bunlar Talat Aydemir’in darbe girişimleri (1962, 1963), 27 Nisan 2007 tarihinde e-muhtıra ve 15 Temmuz 2016 tarihinde meydana gelen darbe girişimidir⁶⁵.

15 Temmuz 2016 tarihinde İstanbul ve Ankara’nın ana caddelerinde tankların gece saat 10 sularında boy göstermesi, İstanbul’da Boğaziçi Köprüsü’nün trafiğe kapatmak için tank ve askerî araçların kullanılması, helikopter ve F-16 gibi hava araçlarıyla kentler üzerinde ses duvarını aşan bir şekilde alçak uçuşları ile başlamıştır. TRT Ankara Stüdyoları’na baskın düzenleyen darbeci askerler saat 00.13’te haber spikerine zorla darbe bildirisi okutmuşlardır. 15 Temmuz darbe girişiminde darbeciler, ülke demokrasisini temsil eden kurumsal yapılara ve darbeye direnen halka karşı kanlı, orantısız güç kullanmışlardır. İnsanlar canlarını hiçe sayarak çeşitli şekillerde darbeye karşı çıkmıştır. Darbe girişiminde 251 kişi şehit olmuştur. 2734 kişi de yaralanmış ve gazi payesi almıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerine sızmış Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) mensubu ve bu örgütsel faaliyeti destekleyen 8 binin üzerinde askerî personel, savaş uçakları da dahil 35 uçak, 3 gemi, 37 helikopter, 74’ü tank 246 zırhlı araç ve 4 bine yakın hafif silah kullanılmıştır⁶⁶. 15 Temmuz gecesinde başta Türkiye Cumhuriyeti’nin 12. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde toplanan milletvekillerinin, partilerin birlikte ortak hareket etmeleri, medyanın olumlu tutumu, Türk Silahlı Kuvvetlerinin, Emniyet Teşkilatının ve Türk milletinin sabaha kadar süren direnişi sayesinde darbe girişimi durdurulmuştur.

Bütün yurttan görülmekle birlikte, kalkışmanın üç sıcak alanı vardı. Bunlar Ankara, İstanbul, ve Dalaman Hava Limanıdır (Şekil 1). Ankara’da ülkenin başkenti olması nedeniyle farklı kurumlar darbe girişiminin kilit noktaları olmuştu. Ankara Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığı, Genel Kurmay Başkanlığı, Ankara Emniyet Müdürlüğü, TRT Genel Müdürlüğü, TBMM, Jandarma Genel Komutanlığı önemli alanlardı.

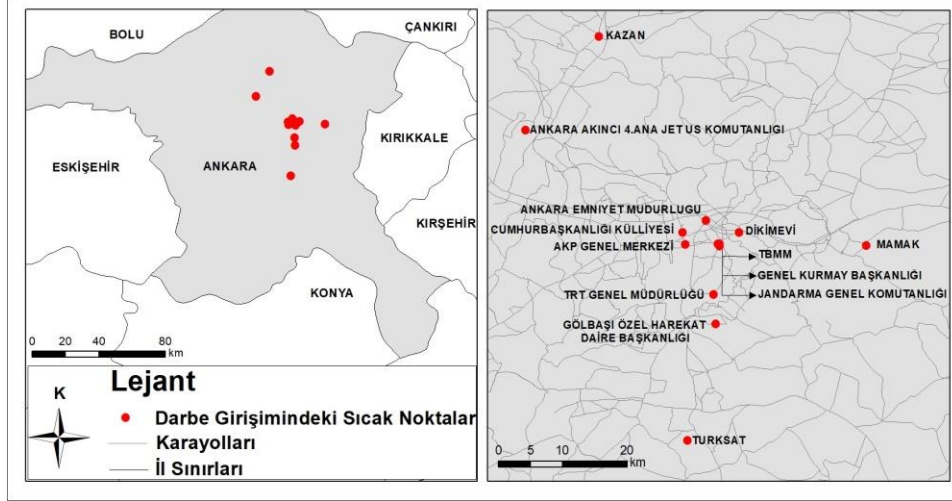
Şekil 1: 15 Temmuz darbe girişiminin sıcak noktaları

Ankara darbe girişimi açısından stratejik konumdaydı (Şekil 2). Darbecilerin en önemli merkezi olan Akıncı Üssünde Piyade Başçavuş Bülent Aydın şehit edildi. Genel Kurmay Başkanı ve diğer kuvvet komutanları da Akıncı Hava Üssüne götürülmüştü. Cumhurbaşkanı’nın halkı meydanlara çağırması ile halk genel Kurmay Başkanlığı çevresinde, farklı konumlarda toplanmaya başladı. Aynı eylem Akıncı

⁶⁵ Uyar, 2020.

⁶⁶ Anadolu Ajansı, 2019; Hürriyet, 2020

Üssüne yakın konumda yer alan Kazan ilçesinde de gerçekleşti. Halk Üsse yakın alanlarda toplanmıştı. Bu alanda da açılan ateş sonucu sekiz vatandaşımız şehit olmuştu. Ankara Gölbaşındaki Emniyet Genel Müdürlüğü Havacılık Dairesi Başkanlığına atılan bomba ile 7 kişi hayatını kaybetti. Aynı yerde bulunan Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Hareket Daire Başkanlığının bombalanması sonucu 44 polis memuru şehit olmuştu (Gölbaşı Şehitleri). Gölbaşı'nda bulunan iki TÜRSAT görevlisi şehit olanlar arasındaydı.

Şekil 2: Ankara'da 15 Temmuz darbe girişiminin sıcak alanları

Özel Kuvvetler Komutanı Korgeneral Zekai Aksakallı'nın, “*Sana tarihi bir görev veriyorum. Semih Terzi, darbeci bir haindir, vatan ve millet adına Semih Terzi'yi öldür. Bunun sonunda şehadet var. Hakını helal et.*” dediği ÖKK'da görevli Astsubay Ömer Halisdemir, beraberindeki askerlerle Ankara'ya ulaştıktan sonra ÖKK karargahına gelen Tuğgeneral Semih Terzi'yi vurarak öldürdü. Böylece komutanlık darbecilerin eline geçmemiş oldu. Ancak Halisdemir de Terzi'nin ekibindeki darbeci askerlerce şehit edildi⁶⁷

İstanbul, ülkenin en önemli şehri olduğu için onu ele geçirmek darbe girişimi açısından önemliydi. Boğaziçi Köprüsü, Atatürk Hava Limanı İstanbul'da önemli sıcak alanlardı (Şekil 3). Kuleli Askeri Lisesi Komutanlığından gelen bir grup askeri birlik tarafından Boğaziçi Köprüsü ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü tek yönlü trafiğe kapatıldı. Cumhurbaşkanının çağrısı sonucu halk Boğaziçi Köprüsü'nde toplandı. Burada açılan ateş sonucu 34 kişi şehit oldu. Şehit olanlar arasında polis memurları Münür Alkan, Kemal Tosun, reklamcı Erol Olçok, 16 yaşındaki oğlu Abdullah Tayyip Olçok'da vardı. Başka demokrasi şehitleri de vardı. Çengelköy Işıklar bölgesinde yaşanan olaylar sonucunda Mustafa Cambaz, Kader Sivri, Burak Cantürk, Fatih Dalgıç, Gökhan Esen, Halil Kantarcı ve Osman Yılmaz şehit oldu, 62 kişi de yaralandı. Mahir Ayabak Atatürk Hava Limanı yakınında şehit edildi. İstanbul'da diğer olaylarda Murat Mertel, Muhammet Fazlı Demir, Orhun Göytan, Şirin Diril ve Murat Naiboğlu da şehit düştü.

⁶⁷ Sabah, 2018.

Şekil 3: İstanbul’da 15 Temmuz darbe girişiminin sıcak alanları

Darbe başarılı olmamıştır. Bu durum gazete başlıklarına farklı şekillerde yansdı. Temel vurgu, darbe, demokrasi, destan ve milli irade şeklinde yapıldı. Milli irade adı (Milli İrade Caddesi-Nevşehir, Milli İrade Meydanı-Balıkesir, Kahramanmaraş, Kocaeli) şehirsel toponimide de kullanıldı. Bu başlıklar aşağıdaki gibidir:

“Halkın gücünün üstünde güç yoktur (HaberTürk)
Cep Müdahale (Takvim)
Milletimiz Destan Yazdı (Yeni Şafak)
Cuntanın sonu (Hürriyet)
Darbe Üssü Akıncılar (Vatan)
Geçmiş olsun Türkiyem (Ortadoğu)
Türkiye Darbe aldı (Cumhuriyet)
Demokrasi Destanı (Sabah)
Demokrasi Zaferi (HaberTürk)
Olağanüstü gece darbeciler başarılı olamaz (Milliyet)
Ankara’da hain Kalkışma (Akit)
Darbeye geçit yok (Hürriyet)
Bedelini ağır ödeyecekler (Türkiye)
Fetö’cü darbeye milli irade tokatı (Sabah)
Vatan hainleri (Yen Şafak; aktaran tr. pinterest.com)
Milli İrade Destanı (Güneş; Haber7)
Bir millet destan yazdı (Karar Gazetesi)
Sonları geldi (Vatan; NTV),
Demokrasiden dönüş yok (Yeni Asya; Haber7)
Dehşet Gecesi (Yeni Mesaj; NTV)
Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir (NTV),
Teröristler, Bu zafer bizim (Milat; Haber7).”

Darbe sonrası bir haftalık süreçte gazete başlıkları farklı yönlerden ele alınmaktadır⁶⁸. Yazarlar 16-22 Temmuz 2016 tarihleri arasında haber başlıklarında kalkışmanın birinci derecede olan başlıktaki yerini incelemektedir. Buna göre; toplamda 1797 başlık yapıldığı tespit edilmiştir. Bunlardan 161’i manşet, 58’i sürmanşet, 1578 kadarı gazete sayfasının eteğinde yer aldığı ifade edilmektedir. Çalışmada geçen haberlerde milli birlik ve beraberlik vurgusunun 170 kez yapıldığı belirtilmiştir.

Darbe girişimi değişik şekillerde şehirsel toponimi etkilemiştir. Kuşkusuz unutturmak, hatırlamak eylemi kadar önemlidir. İstanbul’da darbecileri hatırlatan çok sayıda ad, temizlendi. Gülen, Himmet, Zaman, Samanyolu, Sızıntı, Aksiyon, Hakan Şükür, Cihan ve Paralel gibi adlar unutulmaya terk

⁶⁸ Nisan ve Şeker, 2017.

edildi⁶⁹. Darbe girişiminde çok sayıda şehit verilmesi (demokrasi şehitleri), “Şehitler”, adının farklı şehrsel yer adı olarak kullanılmasına neden oldu. Şehitler, 15 Temmuz ön ekini alarak da kullanıldı. 15 Temmuz, tek başına da kullanıldı. İstanbul’da bir mahallenin (Bağcılar) adı olmuştu. Gaziantep, Nevşehir, Şanlıurfa’da aynı isme sahip mahalleler vardır. 15 Temmuz çok sayıda meydan adı (Ünye, Denizli, Zeytinburnu, Bursa, Ankara, Ümraniye, Arnavutköy) olarak da kullanıldı. Ankara’da Kızılay Meydanı, 15 Temmuz Kızılay Milli İrade Meydanı oldu. Tek tek şehit adları da kullanıldı. Bunlar cadde adı olduğu gibi, okul, geçit köprü, meydan, mahalle adı olarak kullanıldı. Ömer Halisdemir’ineylemi darbenin gidişatını önemli ölçüde etkilediğinden dolayının adı sıklıkla şehrsel mekâna yansıtıldı. Aynı zamanda şehidin adı bir üniversiteye de verildi. 1992’de kurulan Niğde Üniversitesi, 2016 yılında Niğde Ömer Halisdemir adını aldı. Çok sayıda cadde ismini ondan aldı. İstanbul Bayrampaşa’da Gaziosmanpaşa Caddesinin adı değiştirilerek Şehit Ömer Halisdemir Caddesi oldu. Ayvalık (Balıkesir) ve Mudanya’da (Bursa) aynı adı taşıyan caddeler bulunmaktadır. Konya, Ankara, Antalya bu bakımdan diğer yerleşmelerdir.

Sonuç

Türkiye darbe deneyimi fazla olan bir ülkedir. Son deneyim 15 Temmuz 2016 yılında yaşanmıştır ve bu darbenin kendine özgün özellikleri vardır. Dini kötü kullanmanın yanı sıra, ilk kez halka ateş açılmış ve halk direnişine de sahne olmuştur. Bu hadisenin başka özellikleri şöyledir: “TBMM’nin bombalanması, darbecilerin adlarını saklamaları, ya da darbenin emir-komuta zincirinde olmayışı, girişimin ortada görülen bir liderinin olmayışı ve erken başlamasıdır”⁷⁰. Halk sokağa çıkmış, hayatı pahasına darbeye karşı gelmiştir. Sonuçta darbe başarılı olmamıştır ama çok sayıda vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Darbenin çeşitli etkileri yanında, Türkiye şehirlerinde şehrsel toponimik olarak gençleşme yaşanmış, yeni adlar şehrsel mekânda kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışmada kalkışmanın şehrsel toponimik açıdan okuması yapılmaktadır. Şehrsel toponimi, caddeler ve sokaklardan başlayan, rezidanslara, gökdelenlere kadar genişleyen şehrin fiziksel bileşenlerinin adlandırılması, metinsele dönüştürülmesi eylemidir. Şehrsel toponimi gerek adların kökeni, anlamı, sınıflandırılması ve gerekse politik arka planıyla ilgilidir. Kritik veya eleştirel yaklaşım olarak adlandırılan politik bakış açısına son zamanlarda şehrsel adların meta olarak kullanılması konusu da eklenmiştir.

Şehirler tarihin yazıldığı yerleşmelerdir. “Gerçek anlamda, tarih, şehrsel mezarlıkların (mezar olmuş şehirlerin) çalışılmasından başka bir şey değildir”⁷¹. Bu yönüyle bakıldığında Ankara ve İstanbul, darbe tarihinin yaşandığı sıcak alanları olmuştur. Darbe akşamı ve gecesi çeşitli alanlarda toplanmalar yaşanmış, insanlar darbecilerin şiddetine maruz kalmış, demokrasi şehidi olmuşlardır. Sonuçta, darbe başarısız olmuş, darbenin kalıntıları mekâna ad olarak yansımıştır. Şehitlerin arasında, oynadığı rol bakımından önemli konumda bulunan Ömer Halisdemir, üniversite, cadde, meydan gibi kamusal alanlarda farklı şekillerde ad olarak üretilmiştir. Kuşkusuz şehit adları ülke, cadde, sokak ve şehrsel adlandırmada daha önce kullanılmıştı. Bir araştırmada Türkiye caddelerini ve sokaklarını yedi başlık altında sınıflandırmıştır⁷². Cumhuriyet caddelerinden sonra Şehitler caddesi gelmektedir. Bu açıdan en önemli örnek, Kıbrıs Barış Harekatında şehit olan Cengiz Topel’dir⁷³. Ancak önceki adlandırmada kullanılan adlar terör ve savaşlar sonucu ortaya çıkmıştı. Kalkışma ile şehrsel toponimi yeni bir içerik kazanmış oldu. Kalkışma şehitleri cadde ve başka şekillerde şehrsel mekâna eklendi. “Milli İrade, 15 Temmuz” da sıkça kullanılan adlardan oldu. Bu adlar nicelik olarak az olmakla birlikte, çok sayıda yerde kullanılmışlardır ve anlam olarak çok yüklüdürler. Halkın mücadele gücünü anlatan adların Türkiye genelinde çoğaltılması toplumsal belleğin oluşmasına katkı sağlayacaktır. Çünkü adlar geçmişi anlatan geleceğe yön veren niteliğe sahiptirler. Hatırlatmayı sürekli hale getirmek için 15 Temmuz kalkışım yer adları çoğaltılmalıdır.

⁶⁹ CNNTürk, 2018.

⁷⁰ Uyar, 2020: 90.

⁷¹ Sjöberg, 1965: 60.

⁷² Aliağaoğlu ve Uzun, 2011.

⁷³ Aliağaoğlu ve Uzun, 2011.

Kaynakça

- Aktaş, H.E. (2019). Askeri Darbelerin Sebepleri, Dinamikleri ve İdeolojik Temelleri: Irak Örneği. *Avrasya Etüdüleri*, 25 (56), 155-178.
- Aktay, S. (2017). Sovyet İdeolojisinin Kazakistan Toponimlerine Yansıması. *İdil Dergisi*, 6 (38), 2685-2693.
- Aliağaoğlu, A. (2013). Şehirsel Toponimi: Balıkesir İlinde Mahalle Adları, Bir Sınıflandırma Denemesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (29), 45-62.
- Aliağaoğlu, A., Uğur, A. (2018). Şehirsel Toponimi: Erzurum’da Cadde Adları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (40), 1-26.
- Aliağaoğlu, A., Uzun, A. (2011). Şehirsel Toponimi (Hodonimi): Türkiye İçin Bir Tipoloji Denemesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 9 (2), 123-133.
- Aliağaoğlu, A., Yiğit, Y. (2014). Balıkesir’de Şehirsel Toponimi: Cadde Adları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18 (30), 311-330.
- Asımgil, B. (2018). İzmir’de Kentsel Kimlik Bileşenlerinden Cadde ve Sokakların Toponimisi ve Milliyetçi, Etnik İzlerin Sosyal Yapı Oluşumuna Katkıları. *Trakya University Journal of Engineering Sciences*, 19 (1), 21-36.
- Asımgil, B. (2019). 20. Yüzyıl İlk Yarısında Kentsel Kimlik Bileşenlerinin Yerel İzleri, “Yer” Adlandırmaları (Toponimi): İzmir Örneği. *Ege Mimarlık*, Nisan, 36-41.
- Ayataç, H. ve Araz, S. (2016b). Cadde ve Sokak Adlandırmalarının (Kentsel Toponimi) Kentsel Kimlik Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi: Ayvalık ve Cunda Örneği. II. Uluslararası Kent Araştırmaları Konferansı, İstanbul, 506-518.
- Ayataç, H., Araz, S. (2016a). Influence of Renaming Streets on Urban Memory: The Case of Turkey. 17th International Planning History Society Conference, Netherlands, s. 37-46.
- Azaryahu, M. (1986). Street Names and Political Identity: The Case of East Berlin. *Journal of Contemporary History*, 21, 581-604.
- Azaryahu, M. (2009). Naming The Past: The Significance of Commemorative Street Names, Lawrence D. Berg, Jani Vuolteenaho (Ed.), *Critical Toponymies, The Contested Politics of Place Naming* içinde (s. 53-70). Burlington, USA: Ashgate Publishing Company.
- Azaryahu, M. ve Kook, R. (2002). Mapping The Nation: Street Names and Arab-Palestinian Identity: Three Case Studies. *Nations and Nationalism*, 8 (2), 195-213.
- Baysan, S., Kara, A. (2014). Aydın’da Mahalle, Bulvar, Cadde ve Sokak Adları: Şehirsel toponimik özellikleri. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 12 (1), 23-48.
- Çakı, F. (2018). Türkiye’de 15 Temmuz’un Toplumsal Etkileri ve Ona Yol Açan Faktörler Üzerine Düşünceler. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 13 (1), 91-124.
- Çetin, R. ve Şentürk, A. (2019). Eleştirel Kentsel Toponimi ve Prestijli Mekânlar Yaratmada Kentsel İsimlerin Kullanılması: Fikirtepe Örneği. *Megaron*, 14 (1), 133-144.
- Ceylan, M. A. (2012). Üsküdar’da Bazı Yer Adları Üzerine İncelemeler. *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu VII, 1352’den Bugüne Şehir*, I, s. 439-462.
- Çıldam, S. Y. (2018). Şehirsel Toponimi: Cadde Adları, Bandırma Örneği. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 61, 1-25.
- De Bres, K. (1990). English Village Street Names. *Geographical Review*, 80 (1), 56-67.
- Deniz, T. ve Ersöz, D. (2020). Safranbolu City Place Names: Space, Identity and Culture. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 42, 527-542.
- Dündar, C. (2020). Su Deyimleri İçin Bir İçerik Analizi: Dildeki Su Yansımaları. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 77, 3-10.

- Eksi, M. ve Türk, E. (2020). Beşiktaş İlçesi Sokak Adlarının Peyzaj Terimleri Açısından İncelenmesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 8 (3), 131-136.
- Gill, G. (2005). Changing Symbols: The Renovation of Moscow Place Names. *The Russian Review*, 64, 480-503.
- Günel, V. (2012). Batman’da Cadde Adlandırmaları: Toplumsal Bellek Oluşturma ve Şehirsel Mekâna Hâkim Olma Çabaları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 25, 171-197.
- Günel, V., Şahinalp, M. S. ve Güzel, A. (2011). Coğrafi Ortamın Şehirsel Mekân Adlarına Etkisi: Şanlıurfa Şehri Örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 463-508.
- Kahraman, M. (2019). İstanbul’un Değişen Sokak İsimleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (65), 255-263.
- Kayserili, A. (2015). Erzurum Şehri’nde Yer Adları Üzerine Bir Deneme. S. Zaman ve O. Coşkun (Ed.), *Coğrafyaya adanmış bir ömür: Prof. Dr. Hayati Doğanay içinde* (s. 653-667). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Küçükaslan D. (2007). Darbeler ve Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Light, D. (2004). Street Names in Bucharest, 1990-1997: Exploring The Modern Historical Geographies of Post-Socialist Change. *Journal of Historical Geography*, 30 (1): 154-172.
- Light, D. ve Young, C. (2014). Toponymy as Commodity: Exploring The Economic Dimensions of Urban Place Names. *International Journal Of Urban And Regional Research*, 435-450.
- Light, D., Nicolea, I. ve Suditu, B. (2002). Toponymy and The Communist City: Street Names in Bucharest, 1948-1965. *GeoJournal*, 56, 135-144.
- Mert, Z. G. ve Ertürk, F. (2020). “Yer”in Anlamının Araştırmacısı Olarak Sokak İsimleri: İzmit/Akçakoca Tarihi Bölge Örneği. *İdealkent*, 31 (11), 1549-1575.
- Miş, N., Gülener, S., Coşkun, İ., Duran ve Ayvaz, M. E. (2016). 15 Temmuz Darbe Girişimi Toplumsal Algı Araştırması, SETA Vakfı Yayını, No: 12.
- Nas, P. J. M. (1993). Jakarta, City Full of Symbols: An Essay in Symbolic Ecology. Peter J. M. Nas (Ed.), *Urban Symbolism içinde* (s. 13-37). Brill, New York.
- Nisan, F. ve Şeker, N. T (2017). Demokrasiyi Sekteye Uğratan Darbe Haberlerinin Çerçevesi: 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi Örneği, *TRTakademi*, 2 (3), 68-96.
- Olgun, N. N. (2009). 12 Eylül Darbesinden Sonra 1980-1985 Yılları Arasında Gözaltı ve Tutuklama Sonrasında İşkence Gören Kişilerde Travmatik Stres ve Depresif Belirti Sıklığı Kişilerin Yaşam Kalitelerinin İşlevsellik Durumları. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kocaeli.
- Özkan, M. ve Yoloğlu, A. C. (2005). Bir Bellek Projesi Olarak Sokak İsimlendirmesi: Ankara Örneği. *Planlama*, 4, 54-61.
- Palonen, E. (2008). The City-Text in Post-Communist Budapest, Street Names, Memorials, and The Politics of Commemoration. *Geo Journal*, 73, 219-230.
- Polat, H. (2013). Kültürün Yansıması Olarak Okul İsimleri: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 207, 139-168.
- Rose-Redwood, R., Alderman, D., ve Azaryahu, M, (2010). Geographies of Toponymic Inscription: New Directions in Critical Place-Name Studies. *Progress in Human Geography*, 34 (4), 453-70.
- Şahin, G. (2010). Türkiye’de Yapılmış Toponimi Çalışmaları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (3), 134-156.
- Şahin, İ. (2013). Türkiye Yer Ad Biliminde Terim ve Tür Sınıflandırması Sorunları. *Avrasya Terim Dergisi*, 1 (1), 46-58.

15 Temmuz Darbe Girişimi Deneyiminden Sonra Türkiye’de Şehirsel Toponimi

Şahin, Y. (2020). Üniversitelerin Toponimik Özellikleri: Devlet Üniversitelerine Yönelik Bir Tipoloji Denemesi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (3), 15-26.

Savage, V. R. ve Yeoh B. S. A. (2004). *Toponymics A Study of Singapore Street Names* (2 nd Edition), Singapore: Eastern University Press.

Sjoberg, G. (1965). The Origin and Evolution of Cities. *Scientific American*, 213, 55-63.

Tanrıkulu, M. (2018). *Coğrafya ve Kültür, Mekân, Kültür, Tarih, Coğrafi İşaret*. Ankara: Pegem Akademi.

Tatlıhoğlu, K. (2016). 15 Temmuz Darbe Girişiminin Türk Toplumundaki Post-Travmatik Etkileri Üzerine Genel Bir Değerlendirme, 15-16 Aralık Uluslararası Demokrasi Sempozyumu Darbeler ve Tepkiler, s. 806-818.

Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*, Ankara.

Tesone, J. E. (2013). *Adların İzinde, Ötekilerin Bizde Yazdıkları*. İstanbul: Bağlam.

Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2006). *Beşeri Coğrafya, İnsan, Kültür, Mekân*. İstanbul: Çantay.

Turan, S. ve Ercoşkun, Ö. Y. (2017). Meydanlardaki İsim Değişikliklerinin Kent Belleğine Etkisi: Ankara Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi, 2 (1), 55-68.

Türkoğlu, S. ve Günay, Z. (2018). Toplumsal Hafızanın Mekânsal Kodları: Bomonti’de Yer İsimleri, “DeğişKent” Değişen Kent, Mekân ve Biçim. *Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı II. Kentsel Morfoloji Sempozyumu*, s. 827-835.

Uyar, H. (2020). Türkiye’de Askeri Darbeler ve Nedenleri Üzerine Bir Analiz Denemesi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, XX/Özel Sayı, 77-96.

Yeoh, B. S.A. (1992). Street Names in Colonial Singapore. *Geographical Review*, 82 (3), 313-322.

Yıldırım, G., Yürüdü, E. ve Yazıcı, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Türkiye’de Yaşanan Askeri Darbelere İlişkin Algıları Üzerine Bir İnceleme. *Humanitas*, 4, 259-278.

“15 Temmuz Darbe Girişiminin 3. Yılı”, <https://www.aa.com.tr/tr/15-temmuz-darbe-girisimi/15-temmuz-darbe-girisiminin-3-yili/1531532> (Erişim 24 Mart 2021).

“İkinci Dünya Savaşından Sonra Dünyadaki Darbeler ve Darbe Girişimleri”, <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/ikinci-dunya-savasi-ndan-sonra-dunyadaki-darbeler-ve-darbe-girisimleri> (Erişim 20 Mart 2021).

“Evrensel Gazetesi Birinci Sayfası”, <https://www.evrensel.net/fotograf/5/evrensel-gazetesi-birinci-sayfasi/s/1291> (Erişim 23 Mart 2021).

“17 Temmuz 2016 Gazete Manşetleri”, <https://www.haber7.com/foto-galeri/39638-17-temmuz-2016-gazete-mansetleri/p4> (Erişim 22 Mart 2021).

“Karar Gazetesi 17 Temmuz 2016, Pazar Günü Manşeti”, <https://www.gzt.com/gazeteler/karar-gazetesi-17-07-2016> (Erişim 24 Mart 2021).

“17 Temmuz 2016 Tarihli Milli Gazete-Gazeteler”, <https://www.gazeteler.org/milligazete-gazetesi/2016-temmuz-17/> (Erişim 24 Mart 2021).

“İstanbul’da 103 Sokağın İsmi Değişti”, www.cnnturk.com/turkiye/istanbulda-103-sokagin-ismi-degisti (Erişim 25 Mart 2021).

“15 Temmuz Ne Zaman Hangi Sene Oldu? İşte 15 Temmuz’da Yaşananlar ve 15 Temmuz Mehteri Sözleri”, www.hurriyet.com.tr/galeri-15-temmuz-mehteri-ile-o-gun-yasananlar-hatirlatildi-15-temmuzda-neler-oldu-iste-15-temmuz-mehteri-sozleri-41564300/1 (Erişim 24 Mart 2021).

“15 Temmuz Darbe Girişimi”, <https://tr.pinterest.com/gkhanzkut/15-temmuz-darbe-giri%C5%9Fimi/> (Erişim 23 Mart 2021).

“15 Temmuz Darbe Girişimi Gecesi Neler Yaşandı?”, www.sabah.com.tr/gundem/2018/07/15/15-temmuz-gecesi-neler-yasandi-iste-karanlik-gecede-saat-saat-yasananlar (Erişim 22 Mart 2021).

“İkinci Dünya Savaşı’ndan Sonra Dünyadaki Darbeler ve Darbe Girişimleri”, <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/ikinci-dunya-savasi-ndan-sonra-dunyadaki-darbeler-ve-darbe-girisimleri> (Erişim 22 Mart 2021).